

สภาพปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน และแนวทางการใช้หลักกฎหมายเบื้องต้นในการแก้ไขปัญหา

The problems of everyday-life legal suffering experience from people
and the guideline to resolve problems by basic legal principle¹.

ทศพล ทรรศนกุลพันธ์²

Tossapon Tassanakunlapan

บทคัดย่อ

สภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายและเต็มไปด้วยการแข่งขันที่สูงขึ้น ความขัดแย้งในสังคมไทยมีความน่าสนใจเนื่องจากมีลักษณะมีภาพลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของผู้คนธรรมดาสามัญที่ต้องดิ้นรนต่อสู้และเผชิญกับข้อพิพาทหลากหลายรูปแบบ ข้อพิพาทซึ่งปรากฏอยู่ในบทความนี้แสดงให้เห็น “ฉาก” การต่อสู้ของ “ตัวแสดง” ทั้งหลายซึ่งล้วนแล้วต้องแสดง “บทบาท” ในการต่อสู้ต่อรองบนพื้นฐานของ “ทุน” และ “ยุทธวิธี” เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดกับตนเองและเครือข่ายทางสังคมของตน สิ่งที่สร้างความได้เปรียบเสียเปรียบได้อย่างชัดเจน คือ ความรู้ความสามารถในการใช้กฎหมายเพื่อเป็นยุทธวิธีในการต่อสู้และต่อรอง อย่างไรก็ตามการใช้กฎหมายต้องปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะต้องเผชิญกับข้อพิพาทภายใต้เงื่อนไขใดๆ ไม่ว่าจะด้วยเหตุที่ บุคคลทั้งหลายมีทุนที่แตกต่างกันไปในการต่อรองด้วยสถานะทางกฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ-ชาวบ้าน หรือเมื่อต้องประสบข้อพิพาทในฉากที่ตนมีสถานะเสียเปรียบ เช่น เด็กนักเรียนโดนพนักงานห้างสรรพสินค้าห้อมล้อมปรักปรำว่าขโมยของ ดังนั้นการพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันจึงจะต้องมีการสรุป บทเรียนให้เห็นถึงเงื่อนไข และสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น แล้วสร้างสู่ทางในการใช้กฎหมายเป็นยุทธวิธีในการต่อรองเพื่อปกป้องสิทธิของตน และสร้างความเป็นธรรมให้คนตัวเล็กตัวน้อยในสังคมด้วยการสร้างแนวทางในการใช้กฎหมายแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเข้าใจได้ง่ายที่สุด

คำสำคัญ : ปัญหาทางกฎหมาย, ชีวิตประจำวัน, การเมือง, การระงับข้อพิพาท, การต่อรอง

¹ บทความวิจัยจาก งานวิจัย “สภาพปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน และแนวทางการใช้หลักกฎหมายเบื้องต้นในการแก้ไขปัญหา”

² อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

The Society have been changing in a many perspectives which are relevant with a diverse practices in everyday–life of people in a highly competition manner. The image of legal problems in Thailand is very interesting because it reflects the struggle of common people in many disputes during the rapidly changes in Thai society. Disputes in this article show “Scenes” of conflicts which many “Actors” are all playing their “Role” in a battle by using the “Capitals” and “Tactics” to maximize their own benefit and also their network’s benefit. The most advantage conditions for negotiating and struggling is the knowledge and skill to use law as a tactic. However, the legal problems are happening in different situations so the guideline to settle disputes must be adaptable for diverse categories such as lower personal status; common people vs. officer, disadvantage setting; a child was accused as stealing by shopping mall’s guards. Hence, the guideline development for supporting the power of common people shall construct on diversity basis which could provide suitable legal knowledge to specific situation. Thus, common and subordinate people could use lesson learnt inside this article as a tactic to resolve legal problems in their everyday–life practice.

Keywords : Legal problems, everyday–life practice, politics, dispute settlement, negotiation

1. บทนำ

ความอยู่ดีธรรมในชีวิตประจำวันเหล่านี้มีส่วนไม่น้อยในการประกอบสร้างประสบการณ์ทางการเมืองและนำไปสู่การแสวงหา บุคคล สถาบัน นโยบาย หรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่จะมาตอบสนองต่อสภาพปัญหาทางกฎหมายที่ต้องเผชิญอยู่ในชีวิตประจำวันของคนที่เต็มไปด้วย “ความเสี่ยง” ด้วยเหตุที่ตนนั้นมีความเสี่ยงกว่า ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำของอำนาจย่อมมีส่วนในการก่อสำนึกเรื่อง “ความไม่เป็นธรรม” ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจบรรจบเข้ากับวาทกรรมทางการเมืองเรื่อง “สองมาตรฐาน” ในการเมืองระดับชาติได้อย่างแนบแน่น เนื่องจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ประชาชนประสบในชีวิตประจำวันก็มีโครงเรื่องที่ไม่ต่างจากเรื่องเล่าทางการเมืองระดับชาติ ที่ว่าด้วยการใช้อำนาจของอำมาตย์ในการล้มล้างหรือขัดขวางการเมืองของคนธรรมดาสามัญซึ่งต้องการกำหนดอนาคตตนเองและสังคม แต่โดนลบล้าง “เสี่ยง” ด้วยอำนาจนอกระบบกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการรัฐประหาร หรืออคติของบุคคลในองค์กรที่ใช้ อำนาจรัฐไม่ว่าจะเป็น ข้าราชการประจำ ทหาร หรือตุลาการ ซึ่งได้ถูกเปิดโปงให้เห็นสายสัมพันธ์แบบ “คนมีเส้น” ที่อยู่เหนือ ครรลองนิติรัฐ และวิถีทางของประชาธิปไตย

จากงานวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน และแนวทางการใช้หลักกฎหมายเบื้องต้นในการแก้ไข” ของข้าพเจ้าก็ให้ข้อสรุปได้บางประการว่า อำนาจที่น้อยของประชาชนนั้นมิได้มีเพียงอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่น้อยกว่าคู่กรณี คู่พิพาท หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่อาจหมายถึงความด้อยกว่าด้าน “เส้นสาย” “ความรู้” และ “ภาพลักษณ์” นั้นหมายความว่างานวิจัยและบทความวิจัยชิ้นนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสะสม “ทุนทางสังคม” “ทุนทางวัฒนธรรม” และ “ทุนทางสัญลักษณ์” ในการเสริมสร้างอำนาจของตนเพื่อนำไปเสริมกลยุทธ์ในการต่อสู้ ต่อรอง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นแก่ตน ดังนั้นบทความนี้จะแสดงให้เห็นทั้งภาพรวมของ ข้อพิพาททางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน ตัวอย่างกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นรายละเอียดที่น่าสนใจบางคดี และแนวทางในการนำ “ความรู้ทางกฎหมาย” เบื้องต้น มาใช้เสริมสร้างอำนาจในการต่อสู้ ต่อรอง ให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยอำนาจด้อยทุนทั้งหลาย เพราะข้อดีประการหนึ่งของการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทก็คือ มนุษย์ทั้งหลายย่อมได้รับรองสถานะอย่างเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย แม้จะมีอำนาจหรือต้นทุนน้อยแค่ไหนก็ตาม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจสภาพปัญหาด้านกฎหมายของบุคคลทั่วไปเพื่อสร้างฐานข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน เพื่อที่จะนำไปสู่การประมวลเอาความรู้ด้านกฎหมายพื้นฐานที่จำเป็นในการแก้ปัญหา มาสร้างเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะใช้ฐานข้อมูลที่ได้จากความเรียงเรื่อง “กฎหมายในทัศนคติของข้าพเจ้า” ซึ่งมีหัวข้อหนึ่งเกี่ยวกับประสบการณ์สะท้อนใจด้านกฎหมาย โดยงานฉบับดังกล่าวได้มาจากการให้งานเพื่อประกอบการประเมินผลการศึกษาในวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย (176101) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จากคณะต่างๆ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชานี้ เป็นจำนวน 2,197 ชุด โดยความรู้ทางกฎหมายที่จะประมวลมานี้จะมีลักษณะเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้สอนแก่นักศึกษาที่ไม่ได้เรียนอยู่ในคณะนิติศาสตร์ หรือประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เรียนกฎหมายโดยตรง นอกจากนี้จะทำการรวบรวมสถิติการฟ้องร้องในศาลยุติธรรมและปกครองชั้นต้น โครงร่างวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย ของอาจารย์ผู้สอนวิชานี้ เพื่อเสริมความสมบูรณ์ทั้งฐานข้อมูลสภาพปัญหา และแนวทางการสังเคราะห์ความรู้กฎหมายเบื้องต้นเพื่อแก้ปัญหา

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การรับรู้สภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในประเด็นกฎหมายเพื่อสร้างความรู้ด้านกฎหมายที่เหมาะสม และหาคำตอบแก้ปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงให้แก่ประชาชนได้ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงร่างวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายหรือสร้างหลักสูตรวิชากฎหมายสำหรับบุคคลทั่วไปที่อาจนำความรู้ทางกฎหมายเบื้องต้นไปใช้แก้ไขปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวัน หรือวิชากฎหมายอื่นเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่แท้จริงของประชาชนในอนาคต

5. วิธีดำเนินการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน และแนวทางการใช้หลักกฎหมายเบื้องต้นในการแก้ไข” ของข้าพเจ้าก็ให้ข้อสรุปได้บางประการว่า อำนาจที่น้อยของประชาชนนั้นมิได้มีเพียงอำนาจทาง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่น้อยกว่าคู่กรณี คู่พิพาท หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่อาจหมายถึงความด้อยกว่าด้าน “ความรู้” และ “ภาพลักษณ์” นั้นหมายความว่า งานวิจัยและบทความวิจัยชิ้นนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสะสม “ทุนทางวัฒนธรรม” และ “ทุนทางสัญลักษณ์” ในการเสริมสร้างอำนาจของตน เพื่อนำไปเสริมกลยุทธ์ในการต่อสู้ ต่อรอง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นแก่ตน ดังนั้นบทความนี้จะแสดงให้เห็นทั้งภาพรวมของ ข้อพิพาททางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน ตัวอย่างกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นรายละเอียดที่น่าสนใจบางคดี และแนวทางในการนำ “ความรู้ทางกฎหมาย” เบื้องต้น มาใช้เสริมสร้างอำนาจในการต่อสู้ ต่อรอง ให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยอำนาจ

ด้วยทุนทั้งหลาย เพราะข้อดีประการหนึ่งของการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทก็คือ มนุษย์ทั้งหลายย่อมได้รับรองสถานะอย่างเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย เพียงแต่ต้องประยุกต์ใช้กฎหมาย และกระบวนการทางกฎหมายให้กลายเป็นเครื่องมือของตนให้ได้

การเขียนบทความจากงานวิจัยเรื่องนี้ต้องทำการรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1) เอกสารสภาพปัญหาด้านกฎหมายในชีวิตประจำวัน รวบรวมจากงานความเรียง ประสพการณ์สะท้อนใจด้านกฎหมายที่นักศึกษาได้นำเสนอไว้ในความเรียงเรื่อง “กฎหมายในทัศนคติของข้าพเจ้า” หัวข้อ “ประสพการณ์สะท้อนใจด้านกฎหมายที่เคยพบพาน” จำนวน 2,197 ชุด ซึ่งมีประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่ปรากฏออกมาถึง 3,228 ประเด็น อันเป็นฐานข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ

2) การรวบรวมสถิติปัญหาทางกฎหมายของประชาชนจากสถิติคดีที่ฟ้องร้องในศาลยุติธรรมและศาลปกครองชั้นต้นเท่าที่สามารถเข้าถึงได้ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการตรวจสอบความถี่ของคดีว่ามีความสอดคล้องกับสถิติที่เกิดจากการเก็บข้อมูลจากความเรียงหรือไม่

งานวิจัยได้ใช้ความเรียงของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชานิติศาสตร์เบื้องต้นกฎหมายทั่วไป เรื่อง “กฎหมายในทัศนคติของข้าพเจ้า” หัวข้อ “ประสพการณ์สะท้อนใจด้านกฎหมายที่เคยพบพาน” จำนวน 2,197 เรื่องพบประเด็นปัญหาทางกฎหมายทั้งสิ้น 3,228 ประเด็น (ในความเรียง 1 เรื่องของนักศึกษาอาจมีประเด็นปัญหาทางกฎหมายมากกว่า 1 ประเด็น) ซึ่งจะใช้ฐานประเด็นทางกฎหมายเป็นสัดส่วนทั้งหมดทางสถิติ (3,228 ประเด็น คิดเป็น 100%) โดยการจัดว่าสภาพปัญหาของนักศึกษาอยู่ในประเภทใด จะพิจารณาจากข้อพิพาทหลักของเรื่องว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นทางกฎหมายด้านใด ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นกระบวนการทางกฎหมาย³

– ปัญหากระบวนการทางปกครอง 35 ประเด็น	คิดเป็น 1.08%
– ปัญหากระบวนการทางอาญา 157 ประเด็น	คิดเป็น 4.86%
– ปัญหากระบวนการทางแพ่ง 41 ประเด็น	คิดเป็น 1.27%
– ปัญหากระบวนการแพ่งเกี่ยวเนื่องอาญา 31 ประเด็น	คิดเป็น 0.95%

ประเด็นกฎหมายมหาชน/ปกครอง

– ปัญหาสัญญาทางปกครอง 37 ประเด็น	คิดเป็น 1.14%
– ปัญหาคำสั่งทางปกครอง 53 ประเด็น	คิดเป็น 1.64%
– ปัญหาเจ้าพนักงานกระทำทางปกครอง 61 ประเด็น	คิดเป็น 1.88%

³ จำนวนประเด็นที่อยู่ในประเภทกระบวนการทางกฎหมายอาจจะดูน้อย แต่แทบทุกเรื่องจะมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นกระบวนการทางกฎหมายวิธีพิจารณาความฯ สาเหตุมาจากผู้วิจัยต้องการเน้นเฉพาะประเด็นหลักของเรื่อง แต่สภาพปัญหาเกี่ยวกับ “กระบวนการ” ทางกฎหมายมักมีความคู่ไปกับปัญหาเชิง “สาระ” ทางกฎหมายของข้อพิพาทเสมอ

– ปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับรัฐ รัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิพลเมืองและการเมือง 95 ประเด็น คิดเป็น 2.94%

ประเด็นกฎหมายอาญา

- เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ 211 ประเด็น คิดเป็น 6.53%
- ความผิดต่อความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย 17 ประเด็น คิดเป็น 0.52%
- ความผิดต่อชีวิต 72 ประเด็น คิดเป็น 2.23%
- ความผิดต่อร่างกาย 149 ประเด็น คิดเป็น 4.61%
- ความผิดต่อเพศ 49 ประเด็น คิดเป็น 1.51%
- ความผิดต่อเสรีภาพ ชื่อเสียง 61 ประเด็น คิดเป็น 1.88%
- ความผิดต่อทรัพย์/ข้อโกง 325 ประเด็น คิดเป็น 10.06%
- ความผิดต่อเอกสาร 17 ประเด็น คิดเป็น 0.52%
- ความผิดลหุโทษ 59 ประเด็น คิดเป็น 1.82%

ประเด็นทางกฎหมายแพ่ง

- บุคคล 72 ประเด็น คิดเป็น 2.23%
- ครอบครัว 43 ประเด็น คิดเป็น 1.33%
- หุ่นส่วน, บริษัท 37 ประเด็น คิดเป็น 1.14%
- นิติกรรมสัญญา 329 ประเด็น คิดเป็น 10.19%
- หิน 156 ประเด็น คิดเป็น 4.83%
- ทรัพย์/ทรัพย์สินทางปัญญา 241 ประเด็น คิดเป็น 7.46%
- ละเมิด/จัดการงานนอกสั่ง/ลามิควรได้ 167 ประเด็น คิดเป็น 5.17%
- เอกสาร/ตัว/เช็ค 61 ประเด็น คิดเป็น 1.88%
- มรดก 43 ประเด็น คิดเป็น 1.33%
- ปัญหาการใช้สิทธิทั่วไป 118 ประเด็น คิดเป็น 3.65%

ประเด็นกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ที่มีความถี่สูง

- คดีจราจรทางบก 277 ประเด็น คิดเป็น 8.58%
- คดีผู้บริโภค 181 ประเด็น คิดเป็น 5.60%
- คดีแรงงาน 33 ประเด็น คิดเป็น 1.02%

โดยประเด็นที่มีความถี่สูงสุด 10 อันดับแรกได้แก่

1. นิติกรรมสัญญา 329 ประเด็น คิดเป็น 10.19%
2. ความผิดต่อทรัพย์/ข้อโกง 325 ประเด็น คิดเป็น 10.06%
3. คดีจราจรทางบก 277 ประเด็น คิดเป็น 8.58%
4. ทรัพย์/ทรัพย์สินทางปัญญา 241 ประเด็น คิดเป็น 7.46%
5. เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ 211 ประเด็น คิดเป็น 6.53%

6. คดีผู้บริโภค 181 ประเด็น	คิดเป็น 5.60%
7. ละเมิด/จัดการงานนอกสั่ง/ลามิควรไ้ 167 ประเด็น	คิดเป็น 5.17%
8. ปัญหากระบวนการทางอาญา 157 ประเด็น	คิดเป็น 4.86%
9. หนี้ 156 ประเด็น	คิดเป็น 4.83%
10. ความผิดต่อร่างกาย 149 ประเด็น	คิดเป็น 4.61%

การเก็บข้อมูลเชิงสถิติซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลของนักศึกษาที่ลงเรียนในวิชาความรู้เบื้องต้นกฎหมายทั่วไป อาจยังไม่เพียงพอต่อการนำมาเป็นตัวแทนประชากรในการกล่าวอ้างว่าเป็นประชาชนผู้ได้เผชิญสภาพปัญหาทางกฎหมายทั่วประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ลงนำข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับคดีความทางกฎหมายที่เข้าสู่กระบวนการของ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม และการแจ้งความต่อสถานีตำรวจมาเป็นตัวเสริมให้เห็นถึงแนวโน้มและสัดส่วนของสภาพปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นกับประชาชนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยแสดงให้เห็นผลการวิจัยว่า

หากพิจารณาเรื่องที่ฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครองชั้นต้น ตั้งแต่เปิดทำการถึงวันที่ 1 มีนาคม 2553 พบว่า เรื่องที่ฟ้องมากที่สุดคือคดีเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล มีจำนวน 14,240 คดี รองลงมา คือคดีเรื่องเกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จำนวน 10,773 คดี และคดีเรื่องเกี่ยวกับการพัสดุ สัญญาทางปกครองจำนวน 8,128 คดีจะเห็นว่าคดีส่วนใหญ่ที่เข้าสู่กระบวนการของศาลปกครองมักเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องกันเองระหว่างหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนภายนอกที่มีข้อพิพาทกับรัฐจะเป็นเรื่อง การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ก็คือ การออกคำสั่งทางปกครองให้มีการเวนคืนที่ดิน รองลงมาก็เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับ สัญญาทางปกครอง

ข้อมูลจากศาลปกครองอาจไม่ทำให้เห็นความชัดเจนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชนมากนักเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐหรือรัฐกับประชาชน ซึ่งมีประชาชนจำนวนไม่มากที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ปัญหาทางกฎหมายที่พบจากความเรียงจะเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายเอกชนไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายอาญา และกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องเสียมาก ดังนั้นสถิติข้อมูลคดีที่เข้าสู่ศาลยุติธรรมจะมีส่วนเติมเต็มภาพรวมของข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางกฎหมายที่มักเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของประชาชน

รายงานจำนวนคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณา 5 อันดับสูงสุดของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร (ข้อมูลจากสำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม⁴)

ศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร

⁴ ข้อมูลจากเว็บไซต์ของ สำนักแผนงานและงบประมาณ, สำนักงานศาลยุติธรรม www.coj.go.th/oppb/info.php

คดีแพ่ง

1. ขอจัดการมรดก	จำนวน 72,595	คดี
2. ละเมิด	จำนวน 20,359	คดี
3. ยืม	จำนวน 14,643	คดี
4. ซื้อขาย	จำนวน 6,657	คดี
5. ขับไล่	จำนวน 6,309	คดี

คดีผู้บริโภค

1. สินเชื่อบุคคล / กู้ยืม / ค้ำประกัน	จำนวน 148,414	คดี
2. บัตรเครดิต	จำนวน 71,206	คดี
3. กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา	จำนวน 56,108	คดี
4. เช่าซื้อ (รถยนต์)	จำนวน 31,557	คดี
5. เช่าซื้อ (อื่นๆ)	จำนวน 9,746	คดี

คดีอาญา

1. พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ	จำนวน 160,478	คดี
2. พ.ร.บ.จราจรทางบก	จำนวน 106,679	คดี
3. พ.ร.บ.การพนัน	จำนวน 63,228	คดี
4. พ.ร.บ.คนเข้าเมือง	จำนวน 34,231	คดี
5. ความผิดฐานลักทรัพย์	จำนวน 31,739	คดี

จากข้อมูลสถิติคดีที่เข้าสู่ศาลยุติธรรมจะเห็นว่าคดีที่เข้าสู่สวาระของศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ คดีผู้บริโภค มรดก นิติกรรมสัญญา ทรัพย์ ละเมิด ในทางแพ่ง และคดียาเสพติด ความผิดต่อทรัพย์ ลหุโทษ และความผิดต่อหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เข้าเมืองผิดกฎหมาย ในทางอาญา ซึ่งจะเห็นแนวโน้มว่าค่อนข้างมีความสอดคล้องในระดับหนึ่งกับข้อมูลที่ได้จากความเรียงของนักศึกษา อย่างไรก็ตามก็ดีจะเห็นว่าข้อมูลบางส่วนไม่ตรงกัน เช่น คดียาเสพติด คนเข้าเมือง ที่แทบไม่ปรากฏเลยในงานความเรียงของนักศึกษา ก็เนื่องด้วยนักศึกษาไม่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับคดีเหล่านี้ซึ่งมักเกิดกับ ผู้เสพ/ค้ายาเสพติด คนต่างด้าว ซึ่งไม่ใช่คนกลุ่มเดียวกับนักศึกษา และคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่เป็นคนกลุ่มเปราะบาง (Vulnerable Group) ที่กระบวนการของรัฐและกฎหมายมองว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงจึงมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดจนเกิดคดีเข้าสู่กระบวนการมาก ซึ่งคดีกลุ่มนี้ต้องใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพที่เจาะเข้าไปหา กลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง คดีเหล่านี้จึงไม่อยู่ในขอบเขตของงานที่มุ่งแสวงหาสภาพปัญหาทางกฎหมายต่อชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่

ดังนั้น คดีทางแพ่งส่วนใหญ่จึงมีความสอดคล้องกับสถิติของความเรียง ส่วนคดีอาญาจะมีความสอดคล้องกันในภาพรวมแต่จะต่างในภาพเฉพาะคดียาเสพติดและเข้าเมืองผิดกฎหมาย

จากข้อมูลที่ได้จากสถิติการแจ้งความไปยังสถานีตำรวจจะพบว่า คดีที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ความผิดต่อทรัพย์ ส่วนคดีที่เกี่ยวกับความผิดต่อ ร่างกาย ชีวิต และเพศ จะมีจำนวนลดหลั่นลงไป ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับสถิติที่ได้จากความเรียง และไม่ปรากฏคดีเกี่ยวกับยาเสพติดกับคนเข้าเมืองเนื่องจากคดีทั้งสองเป็นเรื่องมาตรการของรัฐในเชิงรุก ส่วนคดีที่มีการแจ้งความจะเป็นคดีเชิงรับ ซึ่งเกิดจากประชาชนมีปัญหาหรือข้อพิพาทแล้วจึงมาแจ้งความ ซึ่งตรงกับแนวทางของงานวิจัยที่มุ่งแสวงหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตของประชาชน

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ในเชิงลึกเพื่อให้เห็นผลวิจัยเชิงคุณภาพว่า หากต้องเผชิญกับปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของประชาชน แนวทางแก้ไขด้วยการใช้ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายจะต้องอาศัยหลักกฎหมายในเรื่องใดบ้าง เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้กฎหมายที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาทั้งหลายมาสร้างเป็นทุนความรู้ในการแก้ปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน ดังจะมีการวิเคราะห์ตามกรณีศึกษาที่ปรากฏในงานความเรียงของนักศึกษา ซึ่งในส่วนของ “แนวทางแก้ไข” จะเป็นเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพิ่มเติมหลังจากได้วิเคราะห์สภาพปัญหาและวิธีการแก้ไขของตัวนักศึกษาแล้ว 5 กรณีศึกษาต่างๆ ที่น่าสนใจ มีต่อไปนี้

ตำรวจค้นบ้าน, พบของผิดกฎหมายไม่ตรงกับหมายศาล

บ้านข้าพเจ้าเคยถูกหมายศาลมาค้นบ้านในเรื่องเจ้ามือห่วยและเรื่องยาเสพติดแล้วก็ไม่พบสิ่งเหล่านี้ แต่ไปพบปืนเก่าที่ใช้งานไม่ได้แล้ว เป็นปืนยาวด้ามไม้ มีทะเบียนสลักหลังที่ปืนแล้วแต่มีปัญหาคือปืนไม่ได้ย้ายทะเบียนจากจังหวัดสระบุรีขึ้นมาที่ลำปาง ซึ่งตอนหลังย้ายบ้านจากสระบุรีมาที่ลำปาง ตำรวจจึงเชิญตัวพ่อข้าพเจ้าไปโรงพัก พอตอนประกันตัวกลับไม่ มีตำรวจคนไหนยอมเซ็นให้ประกันตัว ซึ่งหมายศาลมาอีกอย่างหนึ่งแต่กลับถูกตั้งข้อหาอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเห็นว่าเขาเอาอะไรมาตัดสินว่าบ้านของเราเป็นเจ้ามือห่วยได้ดินค้ายาเสพติด ซึ่งที่บ้านไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย

วิธีแก้ ในภายหลังมาทราบจากตำรวจว่ามีเพื่อนบ้านเป็นคนมาแจ้ง มันเป็นการกลั่นแกล้ง ถูกกล่าวหาว่าร้ายยัดยัดผิดทุกข้อเรื่องจบที่ศาล ในข้อหาปืนไม่ได้มีการโอนย้ายก็เสียค่าประกันไป

⁵ กรณีศึกษาที่ไม่ปรากฏชื่อเจ้าของเรื่องเกิดจากการไม่อนุญาตให้เปิดเผยนาม ส่วนที่ปรากฏชื่อเจ้าของเรื่องเป็นการอนุญาตของนักศึกษา เนื้อหาส่วนปัญหาและวิธีแก้เกิดจากย่อความจากงานดั้งเดิมของนักศึกษา ส่วน “แนวทางแก้ไข” เป็นผลวิเคราะห์ของผู้วิจัย

และอีกประเด็นคือ ทางศาลสงสัยว่ามีการขอยกฟ้องอย่างหนึ่งแต่กลับมาเป็นอีกอย่างหนึ่งซึ่งทางเราสามารถยื่นฟ้องได้ แต่พอไม่ยกฟ้องก็เสียเวลา แต่เรื่องนี้ก็ถือเป็นบทเรียนอย่างหนึ่ง

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักการตรวจค้นและจับกุมตามหมายศาลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งกรณีนี้เป็นการพบของผิดกฎหมายแต่อยู่นอกเหนือขอบเขตของคดีที่ศาลอนุญาตตามหมายศาล การพบของผิดกฎหมายย่อมสามารถตั้งข้อกล่าวหาในลักษณะของการพบสิ่งผิดกฎหมายซึ่งหน้าได้ แต่การใช้กระบวนการที่ไม่ตรงกับคำขอต่อศาลย่อมมีผลให้เป็นข้อต่อสู้ในประเด็นความชอบของกระบวนการตรวจค้น

สัญญาค้ำประกันซื้อรถ, เจ้าพนักงานรับสินบน, ทนายช่มชู่

บิดาข้าพเจ้าไปเซ็นค้ำประกันการซื้อรถยนต์ ต่อมาผู้ซื้อรถไม่ได้ส่งค่างวดตามบริษัทกำหนดหลายเดือน บริษัทเจ้าของรถจึงต้องมีการดำเนินการฟ้องศาลแต่ตัวเจ้าของรถได้นำรถออกนอกจังหวัดหายไป บริษัทเจ้าของรถจึงฟ้องศาลขอให้ผู้ค้ำประกันทั้งสองคนเป็นผู้รับผิดชอบและติดตามนำรถมาคืนให้ได้ในเวลา 75 วัน หากเกินกำหนดให้ผู้ค้ำประกันชดเชยค่าทนาย ค่างวด ค่าปรับต่างๆ รวมถึงค่างวดที่จะมาถึงในงวดต่อไป มาด้วย บิดาข้าพเจ้าไม่รู้เรื่องกฎหมาย ศาลจึงนำหนังสือยินยอมมาให้ข้าพเจ้าเซ็นโดยไม่ชี้แจงซักถาม โดยบิดาข้าพเจ้าต้องทำตามศาลที่มีคำสั่งทนายบริษัทมาบอก บิดาข้าพเจ้าหลงเชื่อ จนเมื่อไปขอให้ตำรวจช่วย โดยมีค่าติดตามหรือค่าเสียเวลา บิดาข้าพเจ้าเสียเงินให้ตำรวจครั้งแรก 20,000 บาท และตามมาอีกหลายพันในครั้งต่อไป มา หลายเดือนผ่านไปไม่มีความคืบหน้ากระทั่งต้องไปต่อว่าและประสานงานบอกเลขรหัสรถ ยี่ห้อ และรูปพรรณสัณฐานของเจ้าของให้กับเพื่อนตำรวจด้วยกันในจุดต่างๆ เพื่อที่จะสามารถติดตามรถคืนบริษัทแต่ผ่านไป 2 เดือนก็ไร้แวว

วิธีแก้ บริษัทเจ้าของรถยื่นเรื่องต่อศาลให้ขอให้อยู่ระยะเวลารอออกไปอีก จนครึ่งเดือนพบเห็นผู้ซื้อรถพร้อมรถได้ย้อนกลับมาที่บ้าน จึงได้รับแจ้งตำรวจและหมายศาลที่มีคำสั่งให้สามารถยึดรถไว้ ทำให้บิดาข้าพเจ้ารอดจากการรับผิดชอบหนี้สินทั้งหมด

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักกฎหมายค้ำประกัน และการติดตามเจ้าของทรัพย์สินมาบังคับชำระหนี้ วิธีพิจารณาคความแพ่ง ซึ่งกรณีนี้นายประกันจะตกอยู่ในสถานะผู้รับผิดชอบชำระหนี้ให้แก่บริษัทและสามารถฟ้องไล่เบี้ยเอาจากคนที่ตนเข้าค้ำประกันให้ และสามารถติดตามทรัพย์สินเพื่อนำมาบังคับคดีให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ใช้ชำระหนี้ได้

ที่สาธารณะ, ทำให้เสียทรัพย์, เตือนร้อนรำคาญ

เป็นเรื่องของที่ดินทำกินของทางบ้านเนื่องจากที่ดินผืนนี้เมื่อก่อนเป็นที่สาธารณะ แล้วเข้าไปจับจองเมื่อประมาณ 30 กว่าปีก่อน และที่ดินผืนนี้ได้ถูกเช่าต่อมาเรื่อยๆ แบบไม่มีเอกสารการจับจองแต่มีการทำมาหากินที่สุจริตและเปิดเผยซึ่งเป็นที่รับรู้ของคนในย่านนั้นโดยทั่วไป วันหนึ่งทางรัฐก็ให้มีการขึ้นเอกสารสิทธิ แต่ในระยะนั้นทางร้านข้าพเจ้ายังไม่ได้เข้ามาทำมาหากิน

ที่ดินตรงนี้และเจ้าของในขณะนั้นก็ได้ละเลยการทำโฉนด กระทั่งปิดการทำโฉนด และกระทั่งมีบุคคลหนึ่งย้ายเข้ามาบริเวณข้างๆ ที่ดินผืนนี้และได้รู้ว่าที่ดินดังกล่าวไม่มีเอกสารสิทธิจึงไปร้องเรียนเทศบาลว่าเราบุกรุก เพราะหลังจากที่ไปร้องเรียนที่เทศบาลในกรณีแรกที่ว่า ร้านส่งกลิ่นเหม็น เทศบาลเข้ามาตรวจสอบก็ทำให้มีการติดตั้งปล่องควัน กรณีสอง บุกรุกพื้นที่ เทศบาลบอกให้เราซื้อถอน เราเลยดำเนินการฝากเรื่องนี้ให้กับลูกศิษย์ของท่านคือเจ้าของหนังสือพิมพ์ชื่อดังในจังหวัดเชียงใหม่ดำเนินการต่อสู้ทางคดีความ กระทั่งเรื่องมันดำเนินการนานประมาณ 2 ปีกว่าจนสุดท้ายฝ่ายเรายอมให้คดีถึงที่สุด แต่ไม่เพียงเท่านั้น คนคนนั้นยังทำการขึ้นป้ายโฆษณาคร่อมร้านค้าของข้าพเจ้าในปัจจุบันทำให้เราไม่สามารถทำมาหากินได้ จึงอยากขอปรึกษาว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มีรายละเอียดอย่างไรบ้าง พอมีกฎหมายใดบ้างที่จะลงโทษได้หรือไม่

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักการยืนยันสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ การใช้สิทธิโดยไม่สุจริต และการละเมิด โดยมีทั้งกระบวนการทางแพ่ง และทางปกครองในการแก้ไขปัญหา

การรังวัดแนวเขตที่ดินสามารถทำได้โดยนำแนวเขตที่ล้อมสี่ด้านของที่ดินไปยืนยันที่สำนักงานที่ดินเพื่อออกเอกสารสิทธิ หลังจากนั้นก็ดำเนินการให้มีการรื้อถอนป้ายที่คร่อมร้าน อันเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริตอันก่อให้เกิดการละเมิด ทั้งนี้ต้องฟ้องร้องที่ศาลแพ่งในเรื่องสิทธิในที่ดิน และรื้อถอนป้ายออก ส่วนเรื่องความสะอาดของร้านเป็นขั้นตอนทางปกครองที่ต้องยืนยันกับเทศบาลว่าได้ทำตามมาตรฐานแล้ว

สิทธิชุมชน, ประกอบอาชีพพาณิชย์สรรพสามิตสุรา

หมู่บ้านฉันเกือบทุกครอบครัวมีอาชีพกลั่นสุราที่บ้านขายเพื่อยังชีพ ซึ่งก็ได้เสียภาษีตามกฎหมายระเบียบของกรมสรรพสามิตเป็นสุราถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อเปรียบเทียบกับสุราที่ขายตามท้องตลาดแล้วซึ่งรัฐบาลปล่อยให้สุราประเภทนี้เข้ามามีสิทธิอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับสุรากลั่นชุมชน ซึ่งได้กำหนดให้สุรากลั่นชุมชนนี้ต้องเสียอากรแสตมป์เฉลี่ยขวดละ ประมาณเกือบยี่สิบบาท ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นมาตรการหนึ่งของรัฐบาลที่พยายามจะกำจัดสุรากลั่นชุมชนออกไปจากระบบตลาด หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอากรแสตมป์ที่เป็นการเฉพาะจากกรมสรรพสามิตโรงงานผลิตสุรากลั่นนี้จะถูกนำเสนอกฎหมายให้ปิดโรงงาน ทั้งหมดนี้เป็นความจริงทางเศรษฐศาสตร์เกิดคำถามว่าใครเป็นผู้ผลิตสุรากลั่นชุมชน ซึ่งก็คือชาวบ้าน ประชาชนตาตาๆ ที่หาเลี้ยงปากท้องไปวันๆ หากรัฐบาลบีบบังคับด้วยกฎหมาย พวกเขาจะยังชีพอยู่อย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ในการที่ต้องมีกฎหมาย ข้าพเจ้าไม่สามารถมองเห็นถึงสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนควรจะได้รับอย่างเท่าเทียมกันเลย

ไม่ใช่การออกกฎหมายมาเพื่อการฆ่าประชาชน แต่หมายถึงการให้มีสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งลดอัตราภาษี ลดอัตราการใช้แสตมป์ขั้นต่ำ ที่ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิมให้พวกเขาได้รับสิทธิที่ควรจะเป็น

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักสิทธิชุมชน และเสรีภาพในการประกอบอาชีพอย่างอิสระและเป็นธรรม การออกคำสั่งทางปกครอง ซึ่งกรณีนี้เป็นอำนาจของกรมสรรพสามิตในการกำหนดอัตราภาษีก็จริง แต่อัตราดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ต้องตั้งอยู่บนหลักเหตุผลและความชอบธรรม ซึ่งกรณีนี้ต้องฟ้องต่อศาลปกครอง หรือศาลรัฐธรรมนูญเพื่อชี้ขาดว่ารัฐต้องยึดถือสิทธิชุมชนว่าจะสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญหรือถูกจำกัดสิทธิโดยกฎหมายของกระทรวงการคลังที่จัดเก็บภาษีสุราท้องถิ่นมากกว่าสุรานำเข้า

อัยการเรียกเงิน

ชายคนหนึ่งได้กระทำความผิดในข้อหาปลอมแปลงเอกสาร ซึ่งเป็นความผิดอาญา และทางเจ้าทุกข์ได้ยื่นเรื่องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งผู้กระทำความผิดก็ได้ยอมรับว่าตนได้กระทำความผิดจริง เมื่อคดีถึงมือพนักงานอัยการ ตกเย็นพนักงานอัยการได้มาที่บ้านของผู้กระทำความผิด โดยเข้ามาเรียนร้องเงินเป็นจำนวนหลายหมื่นบาทเพื่อแลกกับการช่วยเหลือให้ผู้ต้องหาพ้นผิด ด้วยความที่ไม่อยากรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดจึงได้นำเงินตามที่อัยการเรียกร้องให้ไปเพื่อแลกกับการพ้นผิด แต่แล้วเหตุการณ์ไม่ได้เป็นอย่างที่ตกลงกัน ผู้กระทำความผิดก็ต้องขึ้นศาลและรับผิดชอบตามที่ศาลได้ตัดสิน งานนี้เสียทั้งเงินและยังต้องรับโทษอีกเรื่องทำให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมบ้านเมืองเรายังมีจุดที่ยังควรแก้ไขปรับปรุงเป็นอย่างมาก

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักกฎหมายอาญาว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมที่กระทำความผิดต่อหน้าที่ ซึ่งกรณีนี้การเรียกเงินสินบนถือเป็นความผิดทางอาญา สามารถแจ้งความดำเนินคดีต่อตำรวจไปยังศาลอาญา หรือร้องเรียนไปยังสำนักงานอัยการภาค อัยการสูงสุดเพื่อให้มีการตรวจสอบและดำเนินคดีต่ออัยการคนดังกล่าวตามกฎหมาย

दानลอย, เจ้าพนักงานประพฤติมิชอบ, ทำร้าย

พี่ชายผมและพี่สะใภ้เดินทางไปบ้านญาติที่อยู่ชอยคอนข้างเป็ลยวแต่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก ซึ่งพบด้านตำรวจจึงหยุดให้ตรวจตามปกติ เจ้าหน้าที่คนหนึ่งได้ขอตรวจค้น และพบหนังสือพิมพ์กีฬาฉบับหนึ่งเขาจึงถามว่าเล่นพนันฟุตบอลหรือ พี่ชายผมปฏิเสธไปเพราะไม่มีหลักฐานอื่นใด เขาจึงเปลี่ยนประเด็น และบอกว่าเป็นบุคคลต้องสงสัยที่มีประวัติเคยค้ายาเสพติด พี่ชายและพี่สะใภ้ผมจึงปฏิเสธอีกครั้ง ขณะเดียวกันพี่ชายผมกำลังโทรศัพท์กลับบ้านที่บ้านเพื่อบอกให้แม่ได้ทราบเจ้าหน้าที่คนกล่าวถึงโทรศัพท์ออกและรู้มทำร้ายพี่ชายผม พร้อมกับพูดว่า “มึงหัวมอหนักหรือ” จากนั้นเอาโทรศัพท์ไปคุย และแนะนำตัวว่าเป็น สารวัตรกำนัน และบอกแม่ผมว่าพี่ชายถูกจับเพราะมากับผู้ต้องสงสัยคดียาเสพติด ซึ่งแม่ได้ปฏิเสธ จากนั้นเจ้าหน้าที่คนนั้นรับปากทางโทรศัพท์ว่าจะช่วยดูแลพี่ชายผม ซึ่งจริงๆ แล้วได้ทำร้ายพี่ชายผมไปแล้วจากนั้นก็ปล่อยตัวพี่ชายผมและพี่สะใภ้ผมกลับมา หลังจากนั้นแม่จึงรีบไปแจ้งความที่ สภ.เมือง แต่ สภ.กลับให้ไปแจ้งที่ สน.ทองที่ เมื่อไปถึงที่ทองที่กลับบอกว่าไม่มีการตั้งด่านที่นั่น หากมีการตั้งด่านจะมีแต่ที่ สภ.

เท่านั้น ซึ่งก่อนกลับได้ไปแหวะที่เกิดเหตุหลังจากเดิม 3 ชม. ก็ไม่พบการตั้งด่านใดๆ เมื่อกลับไป สภอ. เมืองอีกครั้ง จึงได้ลงบันทึกประจำวัน และเจ้าหน้าที่ก็ได้พุดบดความรับผิดชอบว่าคนทำร้าย เป็นสารวัตรกำนันไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นเพียงเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ไปเอาผิดที่นั่นเอง เช้าวันรุ่งขึ้นแม่จึงโทรศัพท์ติดต่อไปแต่ถูกปฏิเสธและถูกพุดเชิงดูถูก แม่จึงโทรไปหากำนันท้องถิ่น ซึ่งกำนันคนนั้นก็พุดและถามด้วยความรำคาญทั้งยังเยาะเย้ยและดูถูกโดยไม่สนใจแต่อย่างใด ซึ่งหลังจากนั้นแม่จึงโทรศัพท์ไปที่ อบต. อีกครั้ง และได้พบนายก อบต. แม่จึงเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดให้ฟัง ซึ่งเขายอมรับฟังเหตุผลและสนทนาด้วยพร้อมกับการปากว่าจะตักเตือนเจ้าหน้าที่ในสังกัด และกล่าวขอโทษแม่ แม่จึงยอมยุติเรื่องไว้เท่านี้ แต่ส่วนผมเห็นว่าเป็นการกระทำที่ใช้อำนาจที่มิชอบ

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานต้องกระทำตามกรอบของกฎหมาย และความผิดต่อร่างกายทางอาญา ซึ่งกรณีนี้มีการตั้งด่านลอยโดยไม่มีเจ้าหน้าที่ร้อยเวรประจำการ และยังมี การใช้กำลังทำร้ายร่างกาย จึงเป็นการกระทำผิดอาญาสามารถแจ้งความดำเนินคดีได้ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ หากคดีไม่คืบหน้าอาจร้องเรียนไปยัง ปปช. ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

รัฐอายุัดเงินตาม กม. ฟอกเงิน ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

น้ำสะใภ้ของนักศึกษาได้เขียนเช็คเงินสดไว้ล่วงหน้าให้แก่ลูกค้าและลูกน้องจำนวน 4-6 คน โดยไม่ทราบว่าจะเกิดเหตุการณ์ชุมนุมของกลุ่มเสื้อแดงขึ้น และไม่ทราบว่ากลุ่มลูกค้าเหล่านั้นจะนำเช็คเงินสดไปขึ้นธนาคารเป็นช่วงเวลาพร้อมๆ กัน จึงทำให้ยอดรวมของจำนวนเงิน ที่เกิดจากการทำธุรกรรมผ่านในวันนั้นเกิดยอดจำกัด 2,000,000 บาท น้ำสะใภ้ของนักศึกษาถูกจึงรัฐสั่งอายุัดเงินทั้งหมดในทุกธนาคารของน้ำสะใภ้ไม่ไห้สามารถทำธุรกรรมใดได้จนกว่ายอดเงินที่เกิดการถ่ายเทในวันนั้นได้รับการตรวจสอบจากทาง ปปง. แล้วว่าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ชุมนุม จนกระทั่ง ณ ขณะนี้ก็เป็นเวลากว่าสองปีแล้วทางรัฐบาลก็ยังตรวจสอบไม่เสร็จ ทำให้ธุรกิจต้องปิดกิจการลง

หาหลักฐานบิลชำระเงินสด แพ็กซ์ ที่ใช้ทำธุรกิจมารับรองความบริสุทธิ์ และต้องไปขึ้นศาลเพื่อแจ้งความบริสุทธิ์ใจต่อศาลตามการนัดหมายของศาล

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาญา ซึ่งต้องใช้หลักกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องสงสัยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาล ซึ่งกรณีนี้มีการใช้กฎหมายพิเศษที่มีลักษณะละเมิดสิทธิดังกล่าว และสร้างภาระในการพิสูจน์ให้กับประชาชน จึงต้องมีการฟ้องเพิกถอนการออกคำสั่งอายุัดบัญชีของ ปปง. ในศาลยุติธรรมตาม พรบ. การฟอกเงินฯ แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างเนื่องจาก พรบ. ความมั่นคง พรก.ฉุกเฉินฯ ตัดสิทธิของประชาชนในการฟ้องศาลปกครองให้ตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายทั้งสอง จึงต้องมีการผลักดันให้มีการแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายทั้งสองฉบับเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของประชาชนอีกต่อไป

ถูกยิง, ยกรอครอบครัวหนี, คดีไม่คืบหน้า

เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อปี 2534 เมื่อครอบครัวข้าพเจ้าเปิดกิจการโรงแรมอยู่ที่ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในคืนเกิดเหตุ พ่อข้าพเจ้าพูดคุยธุระกิจอยู่กับผู้มาติดต่อในเวลาดึกพอสมควร ข้าพเจ้าและแม่นอนในห้อง แต่มีเสียงหนึ่งทำให้เราสามคนตื่นมาดู นั่นคือเสียงปืน แล้วออกไปดูพบว่าพ่อมีเลือดอาบทั่วทั้งตัว แม่พาพ่อไปส่งโรงพยาบาล แพทย์สรุปอาการว่าพ่อถูกยิง 11 นัด จากนั้นแม่ได้พยายามดำเนินการทุกอย่าง ทั้งความและรอกการพิจารณาคดี แต่กระบวนการทางกฎหมายไม่อาจหาผู้กระทำผิด และดำเนินการลงโทษได้ อ้างว่าไม่มีพยานบุคคลที่เห็นเหตุการณ์ ทั้งๆ ที่เหตุการณ์เกิดขึ้นในบ้าน ด้วยความกลัวจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นซ้ำสอง ครอบครัวเราจึงย้ายกิจการออกจากสมุย เดินทางไปเรื่อยๆ จนมาประกอบกิจการร้านอาหารเล็กๆ ที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนวันหนึ่งพ่อได้เปิดหนังสือพิมพ์เจอข่าวรับสมัครงานที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครอบครัวเราจึงตัดสินใจย้ายไปอยู่แม่ฮ่องสอนด้วยกันเพื่อหนี เพราะไม่สามารถทำอะไรได้ จนถึงวันนี้ กฎหมายก็ยังไม่สามารถทำอะไรได้ไม่สามารถจับผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ เวลาผ่านไปเกือบ 20 ปี ความทรงจำที่เจ็บปวดของครอบครัวก็ค่อยๆ เลือนรางไป กฎหมายก็คงจะลืมคดีที่ครอบครัวของข้าพเจ้าต้องประสบไปแล้วเช่นกัน

วิธีแก้ไข ครอบครัวข้าพเจ้าทำได้แค่ “หนี” ความกลัวส่งผลให้ครอบครัวข้าพเจ้าต้องทิ้งทุกอย่างที่มี ทั้งกิจการที่สร้างเนื้อสร้างตัวกับครอบครัว เพื่อน ญาติพี่น้อง ทุกอย่าง ที่ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าครอบครัวเราอยู่ที่ไหน เพื่อความปลอดภัยของชีวิต ที่กลับมาใช้ชีวิตไม่มีหลักไม่มีฐาน เพราะเหตุการณ์ที่เปลี่ยนชีวิต

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักคดีความผิดต่อชีวิตทางอาญา และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายและพยาน ซึ่งกรณีนี้หากได้แจ้งความให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีแล้วไม่คืบหน้า อาจร้องไปยังกองปราบและสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อเร่งรัดคดี หรือร้องเรียน ปปช. ปัจจุบันมีกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อในคดีอาญาและมีกองทุนซึ่งสามารถช่วยเหลือเบื้องต้น รวมถึงขอเข้าโครงการคุ้มครองพยานได้อีกด้วย หากตำรวจและอัยการสั่งไม่ฟ้อง ก็อาจแต่งตั้งทนายให้ฟ้องคดีต่อศาลได้เองเพื่อเอาผิดต่อผู้ร่วมกระทำผิดและให้ชดเชยสินไหมทดแทนด้วย

บังคับให้แต่งงาน

ชายกับหญิงได้คบหากันเป็นแฟนกันได้ระยะหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปฝ่ายชายขอมีเพศสัมพันธ์กับฝ่ายหญิง แต่ถูกปฏิเสธจากฝ่ายหญิง แต่ฝ่ายชายไม่ยอมจึงได้ใช้กำลังบังคับข่มขืนผู้หญิงจนสำเร็จ เมื่อเรื่องนี้ทราบถึงผู้ใหญ่ จึงได้มีการบังคับให้แต่งงานกันเกิดขึ้น ทั้งที่ผู้หญิงไม่ได้ให้ความยินยอมที่จะอยู่กินด้วยกันก็ตาม ในเรื่องนี้ได้สร้างความบอบช้ำให้แก่ผู้หญิงเป็นอย่างมาก

เรื่องนี้ควรที่จะไปร้องเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงให้เข้ามาจัดการให้ มิเช่นนั้นท่านก็จะต้องทนอยู่กับผู้ชายที่ท่านยังไม่พร้อมที่จะร่วมใช้ชีวิต และในเรื่องนี้ผู้ชายเป็นฝ่ายผิดอย่างมาก ผู้ใหญ่ไม่ควรที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยทางนี้เลย

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักสิทธิในการมีครอบครัวของบุคคล ความผิดต่อเพศในทางอาญา กระบวนการยุติธรรม ต่อเด็กและสตรี ซึ่งกรณีนี้เจ้าตัวมีสิทธิในการปฏิเสธการแต่งงาน และแจ้งความให้ดำเนินคดีต่อการผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนและเรียกค่าสินไหมทดแทนในการละเมิดดังกล่าวด้วย และกระบวนการต่างๆ ต้องกระทำวิธีพิจารณาอาญาพิเศษที่ให้การคุ้มครองสิทธิเด็กและสตรี

ของหายในห้างสรรพสินค้า

สมัยเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี ข้าพเจ้าด้วยอารมณ์สนุกสนานร่าเริงได้ออกไปเที่ยวกรุงเทพตามประสาเด็กต่างจังหวัด ไปเดินห้างแห่งหนึ่ง ด้วยความเห็นว่างานน้ำสวยมาก มีไฟสีส้มและกระจกบานใหญ่บนผนัง จึงคว้าโทรศัพท์มาถ่ายรูปอยู่นาน จนลืมโทรศัพท์ที่วางไว้หลังจากล้างมือ แล้วเดินออกไป จนนึกขึ้นได้จะหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาดูเวลา แต่กลับไม่พบจึงรีบกลับไปที่ยี่ห้อน้ำ แล้วถามป้าทำความสะอาดว่าพบเห็นหรือไม่ ป้าตอบว่า “ไม่รู้ไม่เห็นมีนี่นา” จากนั้นฉันจึงไปที่เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ต่างๆ เพื่อสอบถาม และให้ลองถาม รมภ. ห้างฯ ดูว่ามีใครพบเห็นหรือไม่ หลังจากนั้นไม่นานก็มีเจ้าหน้าที่ของห้าง 2 คน มาเชิญพวกเราไปที่ห้องรักษาความปลอดภัย พวกเขาช่วยกันซักถามแม่บ้าน แต่เธอก็ตอบปฏิเสธ ไม่นานนัก ก็มีทนายความประจำห้างฯ เข้ามา เพื่อมาไกล่เกลี่ย คุณทนายปากเอกรัสรับให้การว่า เราไม่มีหลักฐาน ไม่มีพยาน คนของเขาไม่ผิดและจะไม่มีการรับผิดชอบใดๆ เกิดขึ้น ฉันคิดว่ากระเป๋ามากอดแน่นและก้าวออกมาด้วยความสับสนและผิดหวัง ถือว่าเป็นประสบการณ์ร้ายที่มีค่ามากสำหรับฉันจากคนรอบข้าง

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของสถานที่ที่มีหน้าที่ตามธรรมดาในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มาใช้บริการ และความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ซึ่งห้างฯ มีหน้าที่ต้องชดเชยค่าเสียหายแก่ลูกค้าเมื่อมีของสูญหายในบริเวณที่อยู่ภายใต้การควบคุมของห้างฯ และไม่มีอำนาจในการควบคุมตัวลูกค้าไปอยู่ในสถานที่ปิดทึบและใช้พฤติกรรมข่มขู่ซึ่งถือเป็นการกระทำผิดต่อเสรีภาพสามารถแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้

หย่าร้าง, สินสมรส, ทรัพย์ที่ดิน, อสังหาริมทรัพย์

คุณพ่อกับคุณแม่แต่งงาน คุณแม่ได้ย้ายไปอยู่ชนบทกับคุณพ่อ และคุณตาได้รับเงินจำนวนหนึ่งจากการเกษียณ คุณตาและคุณยายจึงคิดที่จะนำเงินไปสร้างบ้านที่ชนบทในที่ดินของคุณพ่อข้าพเจ้า โดยคุณตาใช้เงินทุ่มเทกับบ้านหลังนั้น เมื่อสร้างบ้านเสร็จตาและยายก็ได้อาศัยบ้านหลังนี้ต่ออีกประมาณ 2 ปี ก็เกิดเรื่องขึ้น คุณพ่อและคุณแม่ข้าพเจ้าหย่าร้างกัน คุณแม่จึงพาข้าพเจ้าและน้องสาวขึ้นมาอยู่ในเมืองเช่นเดิม โดยอาศัยบ้านเช่า โดยคุณตาและคุณยายก็ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้นเช่นเดิม แต่ต่อมา ประมาณ 1 ปี คุณพ่อข้าพเจ้าก็ได้แต่งงานใหม่ ซึ่งภรรยาใหม่คุณพ่อได้ทำงานอยู่ที่ว่าการศาลจังหวัดลำพูนและเธอก็รู้เรื่องกฎหมาย เธอจึงบอกให้คุณพ่อไล่คุณตาออกไปจากที่ดินตรงนั้นเพราะเธอต้องการจะขายบ้านพร้อมที่ดิน โดยอ้างว่าที่ดินที่สร้างบ้านนั้นเป็นของคุณพ่อ ฉะนั้นเธอมีสิทธิ์ที่จะไล่คุณตาออก และมีสิทธิ์ที่จะขายบ้านด้วย คุณตาจึง

ได้แต่อ่อนวอน จากนั้นคุณพ่อและภรรยาใหม่ก็ไม่มาหาคุณตาอีกประมาณ 2 อาทิตย์แต่ได้รับจดหมายฉบับหนึ่งซึ่งเป็นเอกสารจากศาลให้คุณตาไปขึ้นศาล ซึ่งเธอได้ดำเนินคดีทางกฎหมายข้อหาบุกรุกพื้นที่ส่วนตัว คุณตาจึงต้องยอมไปขึ้นศาล แถมยังต้องยอมแพ้คดีความให้ย้ายออกจากพื้นที่ภายใน 7 วัน ทุกคนในบ้านเสียใจมาก โดยเฉพาะคุณแม่ที่คิดว่าตนเองเป็นต้นเหตุของเรื่องนี้ และหลังจากนั้นบ้านหลังนี้ก็ถูกประกาศขายทันที ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว้าเหว่ที่ไม่มีคุณตาอยู่ด้วยเลย ข้าพเจ้าจึงอยากเรียนกฎหมายไว้บ้าง เพื่อข้าพเจ้าและน้องสาวจะต้องเกิดปัญหาในเรื่องการแบ่งทรัพย์สินกับภรรยาใหม่ของคุณพ่ออีกแน่นอน

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักกฎหมายทรัพย์สินและสินสมรส ซึ่งกรณีนี้ต้องพิสูจน์ว่าที่ดินดังกล่าวพ่อได้มาในช่วงสมรสแล้วหรือไม่ ถ้าใช่ถือเป็นสินสมรสต้องแบ่งกับแม่เมื่อมีการหย่าร้าง หากไม่ใช่จะกลายเป็นสินส่วนตัวของพ่อ และสิ่งปลูกสร้างใดที่อยู่เหนือที่ดินจะกลายเป็นส่วนควบไปกับที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของพ่อ และสิ่งปลูกสร้างใดที่อยู่เหนือที่ดินจะกลายเป็นส่วนควบไปกับที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของแม่ จึงต้องมีการไปจดทะเบียนต่อสำนักงานที่ดินให้กลายเป็นสิทธิอยู่อาศัยเหนือที่ดิน หากไม่มีการดำเนินการก็จะเป็นเรื่องของเจ้าของที่ดินในการฟ้องบังคับขับไล่ให้บุคคลออกจากที่ดินของตน อย่างไรก็ตามก็อาจดำเนินการขอให้มีการรื้อถอนบ้านออกจากที่ดินก่อนที่จะมีการขายที่ดินในฐานะผู้เป็นเจ้าของตัวบ้านของคุณตาและยาย

หุ่นฯ, กุ๊ยม, ทะเลาะและทำร้าย, บุกรุก

เหตุการณ์ในสมัยยังเยาว์วัยของข้าพเจ้า บิดา มารดา ประกอบธุรกิจส่วนตัว ก่อนข้าพเจ้ามีฐานะดี จึงเป็นที่พึ่งของญาติพี่น้องและผองเพื่อนในการกู้ยืมเงินยามขาดแคลน และมีเพื่อนของบิดาของข้าพเจ้าคนหนึ่งซึ่งมีพี่น้องและผองเพื่อนในการกู้ยืมเงินยามขาดแคลน และมีเพื่อนของบิดาของข้าพเจ้าคนหนึ่งซึ่งมีความสนิทสนมกันมากมาขอกู้ยืมเงินเพื่อไปเข้าหุ้นส่วนกับญาติพี่น้องเพื่อประกอบธุรกิจบางอย่าง บิดาของข้าพเจ้าเห็นเป็นเรื่องไม่เสียหายและเชื่อใจว่าจะต้องได้เงินคืนเหมือนดังญาติพี่น้องคนอื่น ๆ แต่เนื่องจากหลังที่ธุรกิจของพ่อเริ่มก้าวสู่วิกฤตภายใต้เศรษฐกิจฟองสบู่ พ่อจึงทวงเงินก้อนหนึ่งคืนจากเพื่อนคนนี้ แต่เค้าก็ปฏิเสธที่จะคืนเงินและอ้างว่าแท้จริงเอาหลักฐานการกู้ยืมเงินมาโซวสีแล้วจะให้เงิน ด้วยความโมโหจึงเกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้น บิดาฟ้องร้องข้อหาทำร้ายร่างกายและบุกรุกถิ่นที่อยู่อาศัย แล้วเงินก็ไม่ได้คืนแถมยังต้องเสียค่าปรับอีกต่างหาก จะร้องเรียนกับใครก็ได้ เพราะเป็นความลับเปล่าของตัวท่านเอง เหตุการณ์ในครั้งนี้จึงฝังใจข้าพเจ้าและครอบครัวเป็นอย่างมาก แต่ถึงแม้ในเหตุการณ์ครั้งนี้จะทำให้พ่อต้องเสียทั้งเงินเสียทั้งเพื่อน เสียใจ รวมทั้งต้องเสียธุรกิจอันเป็นที่รักไปแต่ยังคงไว้ซึ่งความเข้าใจในครอบครัวหลังจากเหตุการณ์ในครั้งนั้นผ่านพ้นไปพ่อก็กลายเป็นคนที่ละเอียดรอบคอบ สนใจกฎหมายต่างๆ มากขึ้น เพราะต้องการที่จะนำความรู้เรื่องกฎหมายต่างๆ มาเป็นเกราะป้องกันจากผู้ที่ไม่หวังดี เหตุการณ์ร้ายๆ นั้นก็ไม่เกิดขึ้นอีกเพราะบิดาของข้าพเจ้าได้ตระหนักดีแล้วว่าความรู้แต่ไม่นำมาใช้มันส่งผลร้ายเช่นไร

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักสัญญาเข้าเป็นหุ้นส่วน สัญญากู้ยืม และการบังคับชำระหนี้ หรือความผิดฐานฉ้อโกง รวมถึงความผิดฐานทำร้ายร่างกายและบุกรุก ซึ่งพออาจฟ้องให้มีการชำระหนี้ด้วยการหาหลักฐาน เอกสาร หากไม่มีอาจเปลี่ยนเป็นการฟ้องอาญาฐานฉ้อโกง และให้มีการนำสืบทางแพ่งเพื่อบังคับตามสัญญาการเข้าเป็นหุ้นส่วนเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ประกอบการตามที่ตกลงไว้ ส่วนวิธีการบังคับชำระหนี้ด้วยการบุกรุกเข้าไปในบ้านผู้อื่นและทำร้ายร่างกายถือเป็นวิธีการที่ไม่ชอบและต้องรับผิดชอบทางอาญาด้วย

สัญญาค้ำประกัน, สามิผู้ซื้อโมยรถหนี, เจ้าพนักงานไม่รับแจ้งความรทหาย

แม่ข้าพเจ้าได้รู้จักและสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นรุ่นน้อง ด้วยความสนิทกันเพื่อนแม่จึงมาขอให้เป็นผู้ค้ำประกันเพื่อจะซื้อรถ ซึ่งแม่ก็ไม่ได้พูดหรือปรึกษาใดๆ กับคนในบ้านเลย ซึ่งแม่ก็ได้รับปากเป็นผู้ช่วยเหลือและค้ำประกันการซื้อขายรถให้กับเพื่อนร่วมงานคนนี้ เมื่อมาวันหนึ่งสามิของเพื่อนแม่คนนี้ ก็ได้ขโมยรถที่ซื้อไป เพื่อนแม่จึงมาบอกแม่และขอคำปรึกษาอยู่บ่อยๆ และได้ไปแจ้งความกับตำรวจ ตำรวจบอกว่าไม่ถือเป็นการขโมยเพราะไม่เห็นคนขโมย และไม่ยอมให้เราแจ้งความ ดังนั้นรุ่นน้องของแม่ข้าพเจ้าก็ต้องชดใช้เงินให้กับทางร้านที่ซื้อรถมาโดยที่พยายามตามหาสามิด้วย เรื่องนี้ทำให้ทางบ้านข้าพเจ้าเกิดการทะเลาะกันขึ้น และในที่สุดก็หาตัวสามิรุ่นน้องเพื่อนร่วมงานของแม่ได้พบว่า ได้มีการเอารถไปขายที่ด่านลาว และก็หายตัวไป แต่กระนั้นตอนนี้รุ่นน้องแม่ก็ได้ผ่อนเงินให้กับรถที่อดีตสามิได้นำไปขายและขอบคุณแม่ข้าพเจ้า

ทำให้เป็นบทเรียนว่าจะทำการใดก็ต้องปรึกษากันถึงจะเป็นญาติสนิทกันแค่ไหนหรือไม่ก็ไม่ควรจะไว้ใจ เราต้องรอบคอบก่อนที่จะทำอะไรลงไปเพราะอาจส่งผลกระทบต่อตามมา และเพราะในตอนนั้นข้าพเจ้าก็ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายเพียงพอที่จะรู้เรื่องราวในการฟ้องร้องหรือเรียกสิทธิใดๆ

แนวทางแก้ไข

หลักนายประกันในทางแพ่ง หลักทรัพย์สินระหว่างสามิภรรยาเป็นสินสมรสต้องรับผิดชอบและชอบร่วมกัน และเรื่องความผิดต่อทรัพย์สินทางอาญา ซึ่งกรณีนี้นายประกันตกอยู่ในฐานะผู้รับภาระชำระหนี้ หากผู้ซื้อไม่สามารถชำระหนี้ได้ ส่วนคดีอาญาดำรวจต้องรับแจ้งความเพราะไม่จำเป็นต้องเห็นตัวผู้กระทำผิด ซึ่งภรรยาของผู้ที่เอารถไปต้องรับภาระชดใช้หนี้ต่อไปหาภรรยา แต่เจ้าหนี้อาจฟ้องนายประกันก่อน แล้วนายประกันไปไล่เบี้ยต่อได้

การจ่ายอมในมรดก

ที่ดินที่พิพาทเป็นของทวดบุญศรี ต่อมาตกทอดมายัง ตาแจ้ง โดยที่ตาแจ้ง มีลูกทั้งหมด 5 คน สองคนแรกเป็นลูกของภรรยาคนแรก ซึ่งได้เลิกรากันไป และ สามคนหลังเป็นลูกของภรรยาคนที่สอง โดยที่ตาแจ้งได้อาศัยอยู่กับลูกหนึ่งในสามกับภรรยา และลูกที่ตาแจ้งอยู่ด้วยนั้นก็ได้อาศัยที่ดินดังกล่าวทำมาหากิน อยู่มาวันหนึ่งลูกชายคนโตของตาแจ้งได้เข้ามาหาตาแจ้ง และได้หลอกให้ตาแจ้งโอนที่ดินที่พิพาทให้แก่ตน โดยนิสัยของคนแก่ มักจะหลงลืมทำอะไรไปย่อมไม่รู้ตัว และ

วันที่เกิดเหตุไม่มีใครอยู่บ้าน จึงทำให้ไม่มีใครในบ้านทราบเรื่องนี้ เมื่อลูกชายคนโตได้จัดการโอนที่ดินเป็นของตนเองแล้ว ก็กลับมาแจ้งให้ลูกที่ตาแจ้งอาศัยด้วยทราบว่าที่ดินดังกล่าวมิใช่ของตนแล้วแจ้งอีกต่อไปจะเข้ามาทำมาหากินที่ดินแปลงนี้ไม่ได้ ลูกคนดังกล่าวไม่รู้จะทำอย่างไร เนื่องจากเค้ามียุทธศาสตร์การโอนอย่างถูกต้อง จึงได้ทำความเข้าใจว่า จะต้องให้ข้าว 2 กระสอบต่อ ที่ดิน 1 ไร่ เป็นค่าเลี้ยงดูตาแจ้ง ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงตามนั้น เมื่อเวลาผ่านไปก็ได้มีมติสัญญาไม่ได้ส่งข้าวตามที่ตกลงกันไว้ ภายหลังจึงทราบว่า ลูกชายคนดังกล่าวได้เอาที่ดินไปจำนองต่อธนาคาร และธนาคารกำลังจะมายึดที่ดินแปลงดังกล่าวไปแล้ว

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักกลั่นแกล้งในทางแพ่ง และความผิดต่อทรัพย์สินในทางอาญา และอายุความ ซึ่งกรณีนี้ เอกสารการโอนเกิดจากกลั่นแกล้งที่กระทำขึ้นโดยขาดความสมัครใจของผู้เสียหาย สามารถบอกล้างหรือฟ้องเพิกถอนนิติกรรมได้ เพื่อให้กรรมสิทธิ์ยังเป็นของเจ้าของทรัพย์สิน และเรียกร้องค่าเสียหายได้ นอกจากนี้ยังสามารถแจ้งความต่อตำรวจให้ดำเนินคดีอาญาฐานฉ้อโกง ได้อีกด้วย ทั้งนี้ต้องระวังเรื่องอายุความคือ 1 ปีนับจากรู้ หรือ 10 ปีนับจากเกิดเหตุการณ์

ความเสียหายจากการบริการทางการแพทย์

คุณยายเข้ารับการรักษาที่ รพ.ประจำอำเภอด้วยโรคเกาต์ เป็นเวลา 2-3 วัน และในวันสุดท้ายที่จะออกจาก รพ. คุณยายได้แจ้งแพทย์ประจำคนไข้ว่าตนเองปวดฟัน หมอจึงส่งตัวต่อชุดหินปูนก่อนที่จะกลับบ้าน แต่เมื่อชุดหินปูนเสร็จ คุณยายมีเลือดออกจากรฟันไม่ยอมหยุด ญาติจึงได้แจ้งต่อแพทย์ทราบอาการ แพทย์ได้กล่าวว่า เป็นอาการธรรมดาของคนที่มีชุดหินปูน จึงได้นำยาพาราเซตามอลให้ทาน วันถัดมาปากคุณยายเริ่มบวม มีหนองและมีกลิ่น หมอที่มาดูอาการก็ได้จ่ายยาพาราเซตามอลไปอีก พร้อมทั้งเอาสำลีมาอุดทั่วปาก วันรุ่งขึ้นใบหน้าคุณยายบวมสีหน้าคล้ำ และมีกลิ่นเหม็นรุนแรงมาก และเมื่อนำสำลีออกพบว่ามีเชื้อราตรงปาก ญาติจึงขอให้หมอตรวจให้หลังระหว่างที่รอผลญาติได้ทำเรื่องขอส่งตัวไปรักษาต่อใน รพ.ประจำจังหวัด แต่รพ.เดิมบ่ายเบี่ยงให้รอเวลาไว้ก่อน สุดท้ายญาติก็ได้ส่งตัวคนไข้ไปยัง รพ. ประจำจังหวัดแต่ไม่มีอาการใดส่งมาด้วยเลย เนื่องจาก รพ.เดิมไม่ได้ให้เอกสารใด หมอที่ รพ. ประจำจังหวัดช่วยชีวิตอย่างเต็มที่แล้วแต่ช่วยไม่ทันเพราะเชื้อได้ลามไปถึงสมองแล้ว สุดท้ายคุณยายได้เสียชีวิต ในงานศพ ผอ. โรงพยาบาลประจำอำเภอได้ให้เงินช่วยเหลืองานศพ 2,100 บาท และบอกให้ญาติเรื่องนี้เสีย ฝ่ายญาติผู้ตายไม่ยอม จึงได้นำเรื่องไปขอความช่วยเหลือในหน่วยงานต่างในกรุงเทพฯ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านนี้โดยตรง

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักกฎหมายละเมิดซึ่งนำสู่ความรับผิดทางอาญาและการชดเชยค่าสินไหมในทางแพ่ง ซึ่งกรณีนี้ต้องนำสืบให้เห็นถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ เพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายกับความประมาท ซึ่งสามารถฟ้องร้องได้ตามกระบวนการยุติธรรมปกติโดยแจ้งความต่อตำรวจ หรืออาจใช้กระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งฟ้องที่ศาลแพ่ง เนื่องจากยังไม่มี พรบ.คุ้มครองผู้เสียหายจากการรับบริการด้านสาธารณสุข

สัญญาติ, รถชนเพราะเอาทรายมากอง

มารดาข้าพเจ้าเริ่มการดำเนินการขอสัญญาติไทยเพื่อให้เป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ถูกทนายความคนหนึ่งพยายามไปติดต่อเพื่อดำเนินการขอสัญญาติเป็นคนไทยหลอกเอาเงินไปมาก แต่แม่ข้าพเจ้าก็พยายาม แม้ต้องเสียเงินมาก และตามทนายความกล่าวอ้างต้องรอนานถึง 8 ปี เหลืออีกเพียงยื่นเรื่องส่งกลับให้รัฐมนตรีเซ็นอนุมัติก็เกิดการรัฐประหาร ทำให้การพิจารณาจึงถูกระงับไว้ และโดยปกติการขอสัญญาติควรจะขอตามสามีที่เป็นคนไทยอยู่แล้ว แต่ทนายของข้าพเจ้ากลับยื่นเรื่องเป็นสัญญาติตามลูกสาว จนผลสุดท้ายที่ดูเหมือนว่าจะไม่สำเร็จเพราะการรัฐประหาร แต่เรื่องกลับเกินคาด ขณะนี้แม่ข้าพเจ้าได้รับสัญญาติแล้ว แต่จดหมายกระทรวงมาช้า 15 วัน แม่ข้าพเจ้าเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุไปก่อนจะรับรู้เรื่องนี้ ได้เสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุเดือนตุลาคม 2550 จังหวัดสุโขทัยมีการเตรียมงานเพื่อปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์สำหรับงานเตรียมลอยกระทง การก่อสร้างของบริษัทก่อสร้างจะมีเสียงบ่นจากชาวบ้านที่วางอุปกรณ์ก่อสร้าง หรือกองทราย กองอิฐไว้บนถนน จนเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม แม่และพี่สาวข้าพเจ้าเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ออกจากโกดังเก็บของเพื่อกลับไปร้าน และในคืนนั้นเป็นวันที่การไฟฟ้ามีนโยบายปิดไฟริมถนนพอดี พี่สาวข้าพเจ้าบอกว่าคืนนั้นทัศนวิสัยไม่ดี ประกอบกับกองดินที่เกิดเหตุเป็นกองดินกองแรกที่เมื่อขับออกไปจะเจอโดยไม่ตั้งตัวเป็นดินลูกรังซึ่งสไลด์ไปกับพื้นถนนแอสฟัลต์จากหน้ารถสาดไปไม่ถึง ไม่มีสัญญาณใดๆ เตือน ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แม่ข้าพเจ้ามีบาดแผลฉกรรจ์ที่ศีรษะไม่ได้สติ ใคมาอยู่ห้องฉุกเฉิน หลังจากนั้นจัดการงานศพ ตำรวจเรียกตัวพี่สาวไปสอบถามคำ และตั้งข้อหาในฐานะเป็นผู้ต้องหาที่ 1 บริษัทก่อสร้างเป็นผู้ต้องหาที่ 2 รถชนดินเป็นผู้ต้องหาที่ 3 ข้าพเจ้ารู้สึกไม่เป็นธรรม และเมื่อตำรวจเขียนสำนวนฟ้องแล้วก็พยายามเร่งให้พี่สาวข้าพเจ้าเซ็นยอมรับค่าสำนวน แต่ข้อความในสำนวนไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะได้อธิบายว่าพี่สาวข้าพเจ้าขับช้าด้วยความเร็วสูงที่ไม่เป็นความจริง ประกอบกับทนายความที่พี่สาวข้าพเจ้าติดต่อไว้ติดธุระไม่สามารถมาดูสำนวนดังกล่าวได้ ภายหลังทนายพี่สาวข้าพเจ้าทราบก็พยายามแก้ไขแต่ไม่ทัน เพราะตำรวจส่งสำนวนไปศาลแล้ว ขณะที่ศาลได้เรียกพี่สาวข้าพเจ้าไปขึ้นศาล 2 ครั้งซึ่งจำเลยที่ 3 คือรถชนดินศาลตัดสินว่าไม่ผิด เพราะได้ปฏิบัติตามคำสั่งนายจ้างบริษัทก่อสร้าง ในการเรียกไต่สวนครั้งแรกก่อนการไต่สวนครั้งที่สองบริษัทก่อสร้างพยายามเจรจากับพี่สาวข้าพเจ้าว่าจะจ่ายแปดหมื่นบาทแล้วรับสารภาพทั้ง 2 ฝ่ายแล้วจบไป ซึ่งบริษัทก่อสร้างพูดเข้าข้างตนเองเพื่อหลอกให้พี่สาวข้าพเจ้ารับสารภาพที่จริงแล้ว เป็นเงินจาก พ.ร.บ. ของรถจักรยานยนต์ข้าพเจ้าที่จะจ่ายเมื่อการตัดสินสิ้นสุดลง แต่พี่สาวข้าพเจ้าไม่รับข้อเสนอในการชดเชยค่าโรงพยาบาล ค่าจัดการงานศพ ต่างๆ ข้าพเจ้าจึงรู้สึกไม่เป็นธรรม ซึ่งขณะนี้ปัญหาคดีความยังคงอยู่ในกระบวนการพิจารณาของศาลอยู่

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักการได้สัญญาติ หลักละเมิดและความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และกระบวนการยุติธรรม ในส่วนของพยาน ซึ่งกรณีแรกแม่สามารถได้สัญญาติจากการสมรสกับพ่อโดยเอาทะเบียนสมรสไปยื่นยันต่อทะเบียนราษฎร ส่วนกรณีรถชนนั้นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึง

ความประมาทเลินเล่อของเทศบาลที่นำรถมาจอดบนถนนสาธารณะทำให้เกิดรถชนจนผู้ขับถึงแก่ความตาย และการเซ็นต์เอกสารโดยไม่ได้อ่านก็สามารถนำขึ้นต่อสู้อยู่ในชั้นศาลเพื่อมิให้นำเอกสารมาปรับปรับตัวเอง

สัญญาแรงงาน

ข้าพเจ้าได้ทำงานหนึ่งซึ่งเป็นงานบริการหรือพนักงานเสิร์ฟร้านหนึ่งทำตั้งแต่ 5 โมงเย็น ถึงตี 1 ทุกวัน ซึ่งก็มีพนักงานคนอื่นทำอยู่ด้วยซึ่งมาล่วงหน้า ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าคงยังเป็นช่วงเวลาหนึ่งถึงสองวันแรกในการทำงานใหม่ แต่พอหลังจากนั้น 4-5 วันเห็นว่าข้าพเจ้าต้องทำงานเอง ตั้งแต่ 5 โมง-1 ทุ่มคนเดียวซึ่งเป็นงานหนักจัดโต๊ะเข้าร้าน ซึ่งไม่มีใครมาช่วยเลย ช่วงหลังๆ ข้าพเจ้ามาช้ากว่าปกติ 30-40 นาที ซึ่งผมก็จัดโต๊ะคนเดียวทุกวันที่ทำ และเจ้าของร้านก็มาต่อว่า ข้าพเจ้ามาช้ามาก ส่วนคนอื่นเจ้าของร้านก็ไม่ดูดำ ทั้งที่ข้าพเจ้ามาก่อนเป็นคนแรก เงินเดือนก็ได้ไม่เท่ากันซึ่งก็ได้ทำงานครบ 1 เดือน ซึ่งเจ้าของก็ยังไม่จ่ายเงินเดือนให้สักทีทั้งที่เงินนั้นไม่ได้มาก ชักเท่าไร ซึ่งสิ่งที่ได้มาจากเจ้าของร้านบอกว่าข้าพเจ้าต้องทำงานให้ครบ 30 วันถึงจะได้เงินเดือน ซึ่งนั่นเป็นความไม่เป็นธรรมสำหรับข้าพเจ้า

วิธีแก้

1. น่าจะปล่อยวางกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่เราจะได้ไม่ต้องมีปัญหา ที่เป็นบ่อเกิดให้เราไม่มีความสุขในการทำงาน
2. น่าจะเป็นการปรับความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงาน และบอกเพื่อนร่วมงานคนอื่นทำงานให้ตรงเวลา
3. ถ้ามีคนมาสายควรน่าจะแจ้งให้เจ้าของร้าน
4. ควรถามเรื่องเงินเดือนจากผู้จ้างเพราะเป็นสิทธิเรา เพื่อความเป็นธรรมในความตรงเวลา ที่ถูกจ้างควรได้รับ
5. หางานใหม่ให้เรามีความสุขกว่างานที่ทำนั้นๆ เพื่อจะได้พบปะผู้คนใหม่ๆ มากขึ้นเพื่อปรับใช้ประยุกต์กับธุรกิจเราในวันข้างหน้า

แนวทางแก้ไข

ใช้หลักกฎหมายนิติกรรมสัญญาจ้างแรงงาน และกฎหมายแรงงานส่วนสวัสดิการ ซึ่งกรณีนี้จะต้องมีการจ่ายค่าล่วงเวลา และค่าจ้างปกติ การควบคุมสภาพการทำงานให้ตรงกับข้อสัญญาที่ตกลงกันไว้ โดยลูกจ้างอาจร้องเรียนต่อกรมแรงงาน และฟ้องต่อศาลแรงงานจังหวัด

7. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาข้างต้นแล้ว สามารถถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้ทางกฎหมายที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชนได้ โดยการสร้างกระบวนการคิดและแก้ไขปัญหามาตามที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้

1. แนวทางการแบ่งแยกลักษณะแห่งคดี

หลักการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

- ให้ลักษณะข้อเท็จจริงแห่งคดี-คู่พิพาท ประเด็นข้อพิพาท ข้อกฎหมาย
- พิจารณาว่าคดีควรอยู่ในเขตอำนาจศาลใด
- การดูขอบเขตอำนาจศาลตามรัฐธรรมนูญ
- ดูขอบเขตอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล, พระธรรมนูญศาล
- ใช้คู่มือการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล
- ดูแนวบรรทัดฐานของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจระหว่างศาล
- ข้อสังเกต มักยึดหลักว่า คดีนั้นข้อพิพาทต้องนำกฎหมายฉบับใดมาใช้ ก็จะทำให้ศาลที่ใช้

กฎหมายฉบับดังกล่าวรับเอาไปวินิจฉัย

2. การนำหลักกฎหมายเบื้องต้นมาใช้กับข้อเท็จจริง

เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเราเป็นฝ่ายถูกหรือฝ่ายผิด? ใครเริ่มการกระทำผิดหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่ในหน้าที่ของใคร

- เรากระทำด้วยเจตนาประสงค์ต่อผล เล็งเห็นผล พลาด หรือพยามหรือ?
- สิ่งที่เราทำไปมีกฎหมายยกเว้นโทษหรือยกเว้นความผิดหรือไม่
- หากมีความเสียหายที่ต้องชดใช้ต้องดูว่าเราจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ?
- หากต่างฝ่ายไม่จงใจ ก็ต้องมาดูว่าใครประมาทมากกว่ากัน
- ใครมีหน้าที่ระมัดระวังในการระมัดระวัง หรือป้องกันความเสียหาย
- เรื่องนั้นมีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบเด็ดขาดหรือเปล่า
- เจ้าพนักงานจะต้องตัดสินผิดถูกโดยยึดหลักกฎหมายเสมอ

3. วิธีการใช้สิทธิ

ปัญหาที่เกิดขึ้นต้องเยียวยาด้วยวิธีการใด

- ปัญหาความผิดทางอาญาต้องแจ้งความเจ้าหน้าที่ปกครองหรือตำรวจ
- ตำรวจจะสืบสวนสอบสวนแล้วทำสำนวนให้อัยการส่งฟ้องศาล
- ปัญหาทางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับอาญาให้เราขอตำรวจอัยการกำหนดสินไหม
- ปัญหาแพ่งล้วนๆ เราต้องเรียกร้องใช้สิทธิเองก่อนในฐานะเจ้าหน้าที่
- หากไม่สำเร็จให้แต่งทนายหรือฟ้องเองไปยังศาลแพ่งเพื่อบังคับคดีใช้หนี้
- ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานให้แจ้งไปยังผู้บังคับบัญชา หน่วยงานต้นสังกัด
- หากไม่คืบหน้าให้แจ้งไปยังคณะกรรมการสิทธิฯ ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- อาจฟ้องศาลปกครองได้ถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับรัฐ มีขอบฟ้องศาลอาญาได้

4. การบังคับตามสิทธิในช่องทางที่กฎหมายรับรอง

องค์กรและหน่วยงานที่รับเยียวยาสิทธิ

ศาลรัฐธรรมนูญ—เรื่องที่จะเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

ศาลปกครอง—เรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเมิด

ศาลยุติธรรม—ตำรวจ นักการเมือง ละเมิดสิทธิ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน—ทุกเรื่องที่จะเมิดสิทธิของประชาชน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน—เรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเมิด

ปปช.—คดีเจ้าพนักงานรัฐทุจริต ประพฤติมิชอบ

อัยการ—ขอความเป็นธรรมในคดีอาญา

ฝ่ายบริหาร—กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ฝ่ายนิติบัญญัติ—คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนและกิจการยุติธรรม

องค์กรรับเรื่องราวร้องเรียนภายในองค์กรต่างๆ—กตธ. กฤษฎีกา

สภาพนาถความ—ทุกเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย

ความทุกข์ร้อนที่เกิดขึ้นจะแก้ได้อย่างไร

- เหตุร้ายแรง แจ้งตำรวจ เจ้าหน้าที่ปกครอง ในพื้นที่ก่อน
- ถ้าไม่คืนหน้าให้ร้องทุกข์ไปยังหน่วยงานระดับรัฐที่เกี่ยวข้อง
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำเรื่องชุมชน/สิ่งแวดล้อม/สาธารณสุขฯ
- หน่วยงานระดับชาติ เช่น สตช. สำนักงานกษ. กรมคุ้มครองสิทธิ
- บางกรณีสามารถร้องเรียนต่ออัยการ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง
- หากมีปัญหาในการเดินเรื่องให้ร้องไปยังองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการสิทธิฯ

ผู้ตรวจการฯ ปปช. ปปง. สำนักงานตรวจเงินฯ

- บางกรณีต้องใช้การรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยตรง ชุมนุมโดยสงบ

หลังจากได้นำเสนอแนวทางในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาทางกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชนไปแล้วจะเห็นได้ว่า แท้ที่จริงแล้วการศึกษากฎหมายในประเด็นสำคัญโดยเน้นไปที่หลักสำคัญ สามารถประหยัดเวลาและหน่วยความจำในสมองได้โดยการจัดกลุ่มปัญหาทางกฎหมายให้ชัดเจน แล้วนำหลักกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ทั้งในเชิง “สาระ” ของข้อพิพาท และ “กระบวนการทางกฎหมาย” ในการระงับข้อพิพาท เพื่อจะได้แนวทางในการต่อสู้เพื่อรักษาสิทธิและแสวงหาทางเลือกในการระงับข้อพิพาทอย่างสันติสำหรับประชาชนที่มีอำนาจน้อยกว่า

บรรณานุกรม

- โกเมศ ขวัญเมือง และสิทธิกร ศักดิ์แสง. (2549). **การศึกษาแนวใหม่ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- จิตติ ติงศัททีย์, แก้ไขปรับปรุงโดย ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2549). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 (แก้ไขเพิ่มเติม), กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยศักดิ์ อ่อนประดิษฐ์. (2546). **มุขกฎหมาย : มุขพื้นฐานความรู้กฎหมายทั่วไป**. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- ดิเรก ควรสมาคม. (2553). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ธงทอง จันทรางศุ. (2546). **กฎหมายใกล้ตัว : กฎหมายน่ารู้ฉบับ “สารพัน-บันเทิง”**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นักศึกษาริวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย 176100 ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, **เอกสารงานความเรียงเรื่อง “กฎหมายในทัศนคติของข้าพเจ้า”** จำนวน 2,197 ชุด, 2551-2554.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2546). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 (แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544). **เอกสารการสอนชุดวิชา 40101 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 31. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มานิตย์ จุมปา. (2551). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย**. พิมพ์ครั้งที่ 8 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หยุด แสงอุทัย, แก้ไขปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย. (2552). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2556, จาก <http://www.royalthaipolice.go.th>.
- สำนักแผนงานและงบประมาณ.สำนักงานศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2556, จาก www.coj.go.th/oppb/info.php.
- ศาลปกครอง. (ม.ป.ป.) คำพิพากษา/คำสั่งที่น่าสนใจ จำแนกตามประเภทคดี. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2556, จาก http://www.admincourt.go.th/03-JUDGEMENT/01-JUDGEMENT_INTERESTED/JudgMent.html.